

## Slovenská komisia Dejepisnej olympiády

Krajské kolo Dejepisnej olympiády pre ZŠ a 8-ročné gymnáziá

18. ročník, školský rok 2025/26

Testové úlohy pre kategóriu C (9. ročník ZŠ a 4. ročník OG)

Poznámka: Otázky monotematickej časti sú označené \*.

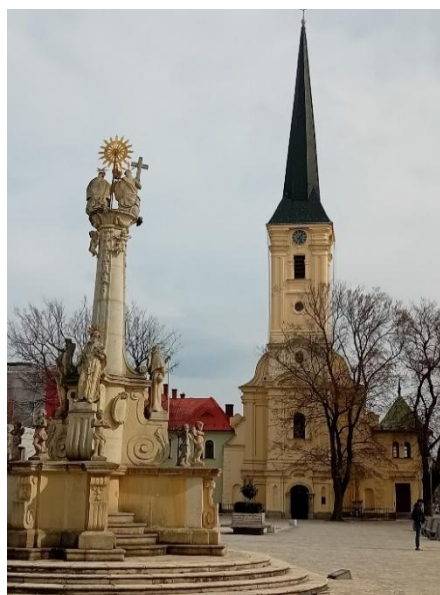
**1.\* Do odpovedového hárka zapíšete k príslušnému písmenu správne odpovede. Pomôžte si aj poradovým číslom panovníkov a v niektorých odpovediach aj začiatočnými písmenami.**

- a) meno zakladateľa Osmanskej ríše, ktorý vládol v rokoch 1281 – 1326
- b) všeobecné označenie/pomenovanie miest prevažne na strednom Slovensku, o ktoré mali Turci eminentný záujem kvôli ich nerastnému bohatstvu
- c) názov rieky, ktorá napájala veľkú priekopu umiestnenú pod padacími mostami pri pevnosti v Nových Zámkoch (na obrázku je pôdorys pevnosti a jej okolia)
- d) meno cisára, habsburského panovníka, ktorý vládol v krajine v dobe posledného útoku tureckých vojsk na Viedeň v roku 1683
- e) názov ríše - bývalého veľkého impéria na východe Európy, ktorá márne vzdorovala Turkom a nakoniec im úplne podľahla
- f) meno a rod, z ktorého pochádzal uhorský panovník, ktorý vládol v rokoch 1387 – 1437 a bol aj rímsko-nemecký cisár, zorganizoval tiež krížovú/križiacku výpravu proti Turkom
- g) názov mesta, pri ktorom v bitke s Turkami v roku 1444 padol uhorský kráľ Vladislav I. Jagelovský



**2.\* Správne odpovedzte na nasledujúce otázky a odpovede zapíšete do odpovedového hárka.**

- a) Kde sa odohrala bitka dňa 15. júna 1389, ktorá rozhodla o tom, že Turci si posilnili svoje postavenie na Balkáne?
- b) Štát ktorého slovanského národa po tejto bitke na dlhé storočia zanikol?
- c) Aký súčasný slovenský názov má významné historické mesto, ktoré bolo hlavným mestom Osmanskej ríše a dodnes je najväčším mestom v Turecku?
- d) Oslobodenie ktorej pevnosti (dnes okresného mesta) v roku 1685 znamenalo definitívne ukončenie vlády Turkov na území dnešného Slovenska? Pomôžte si aj súčasným pohľadom na jeho námestie.



**3.\* Rozhodnite, či sú nasledujúce tvrdenia pravdivé alebo nepravdivé. V odpovedňovom hárku zakrúžkujte správnu možnosť *áno* alebo *nie*.**

- a) Turci si otvorili cestu k podmaňovaniu si Balkánu dobytím prístavnej pevnosti Gallipoli v roku 1354.
- b) Bitka pri Nikopole dňa 25. septembra 1596 sa skončila víťazstvom spojených križiackych vojsk a zastavením rozpínania sa Turkov v Európe.
- c) Sultánovi Mehmedovi V. sa podarilo 29. mája 1583 dobyť Konštantínopol.
- d) Uhorský kráľ Ľudovít II. zahynul v bitke pri rieke Slaná.
- e) Na čele rady ministrov v Osmanskej ríši bol veľkovezír.
- f) Osmanská dynastia vládla v Osmanskej ríši až do konca prvej svetovej vojny v roku 1917.
- g) Je pravdepodobné, že „turecký“ most v Rimavskej Sobote nie je výsledkom tureckej prítomnosti na území Slovenska, ale súčasťou poštových ciest z počiatku 18. storočia.
- h) Turci vždy útočili iba vo veľkých vojenských formáciách a nikdy v rozdrobených čatách, takpovediac „na vlastnú päsť“.
- i) Na začiatku 17. storočia susedila Tekovská stolica s ostrihomským sandžakom budinského pašaliku.
- j) Obdobie stavovských povstaní trvalo vyše sto rokov a súvisí s ním aj rozšírenie zbojníctva na Slovensku.

**4.\* Podľa uvedených informácií zistite, o ktorú osobnosť ide, a správne ju zapíšete do odpovedňového hárka. Pomôžte si aj poradovým číslom panovníkov a v niektorých odpovediach aj začiatočnými písmenami.**

- a) slovenský básnik, zaoberal sa aj epickými žánrami, ktoré reagovali na najdôležitejšie historické udalosti (turecké boje, protireformáciu a stavovské povstania) a ktoré si našli umelecké vyjadrenie predovšetkým vo veršovanej podobe, a to najmä v historických piesňach; v prvom zväzku svojich Národných spievaniek z roku 1834 ich zaradil do časti nazvanej *Spevy historicky pamätné*
- b) chorvátsky bán, hrdinský obranca Sigetského hradu proti mnohonásobnej tureckej presile; pri tejto vojenskej akcii zahynul, ale stal sa legendou
- c) osmanský sultán, vládol v rokoch 1520 – 1566, v roku 1521 dobyl Belehrad, porazil uhorské vojská v bitke pri Moháči, následne neúspešne obliehal Viedeň, ale v roku 1541 dobyl Budín, kde zriadil centrum nového pašalíku
- d) poľský kráľ, žil v rokoch 1629 – 1696, v jeho vojsku bojovali aj husári, zapojil sa do bitky pri Viedni a výrazne prispel k porážke Turkov, následne napísal list pápežovi Inocentovi XI.



Na obrázku je husár aj hajduk.

**5.\* Rozhodnite a do odpovedňového hárka zaznačte, či sa uvedené dvojice osobností mohli alebo nemohli stretnúť. Zakrúžkujte jednu z odpovedí *áno* alebo *nie*.**

- a) sultán Orhan I. – sultán Mehmed II.
- b) sultán Bajezid II. – Bajezid III. Osman
- c) Kara Mustafa – princ Eugen Savojský
- d) Rüdiger von Starhemberg – Karol Lotrinský

**6.\* Vyberte vždy iba jednu správnu odpoveď zo štyroch možností a zapíšte ju do odpovedového hárka.**

- a) Potulní speváci boli osobitou kultúrnou profesiou, pričom pôsobili aj na Slovensku až do 15. storočia. Ich oficiálne označenie je *igrici / vokalisti / makabisti / trubadúri*.
- b) Mier uzavretý v roku 1718, ktorý definitívne ukončil panstvo osmanských Turkov v Uhorsku, má názov *Ottomanský / Vestfálsky / Satmársky / Požarevacký*.
- c) Dňa 24. augusta 1652 sa odohrala bitka pri obci *Veľké Zálužie / Ripňany / Vozokany / Leváre*, v ktorej sa grófovi Adamovi Forgáčovi a jeho vojakom podarilo poraziť Turkov, ktorí boli vo viac ako dvojnásobnej presile.
- d) Náboženský titul, znamenajúci doslova „*nástupca proroka*“, a vodcovské postavenie v celom moslimskom svete, ktoré ako prvý prijal sultán Selim I. po dobytí Egypta v roku 1517, sa označuje *vezír / kalif / sultán / emir*.
- e) Mier z roku 1606, ktorý je odvodený od názvu rieky, ukončil pätnásťročnú vojnu s Turkami. Uzavretý bol cisárom Rudolfom II. za účelom zmiernenia ich vyčíňania, aj keď sa ho nepodarilo úplne odstrániť, nazýva sa *Žitavský / Dunajský / Hronský / Vážsky*.
- f) Počas obliehania Viedne v roku 1683 vypukla v meste epidémia *týfusu / moru / cholery / dyzentérie*.
- g) S historickým územím Trácia (už ako provincia počas existencie Rímskej ríše), ktoré si podmanili Turci v druhej polovici 14. storočia, je spojený jeden národ na Balkánskom polostrove. Ide o *Poliakov / Srbov / Chorvátov / Bulharov*.
- h) Signalizačné zariadenia, ktoré boli budované počas obdobia tureckej hrozby nazývame *vetrovky, vartovky, varešky, vetešky*.

**7.\* Spojte osobnosti s tým, čo sa viaže k ich životu. V odpovedovom hárku uveďte iba správne kombinácie písmen a čísiel.**

- |                         |   |
|-------------------------|---|
| a) Mehmed IV.           | 1) zničenie pevnosti Nové Zámky v roku 1725 |
| b) Imrich Tököli        | 2) kurucké vojsko                           |
| c) František II. Rákoci | 3) ukončenie stavovských povstaní           |
| d) cisár Karol III.     | 4) panovník Kara Mustafu                    |

**8.\* Z nižšie uvedeného zoznamu vyberte štyri možnosti, ktoré nemajú nič spoločné s tureckou prítomnosťou na území dnešného Slovenska a vypíšte ich do odpovedového hárka.**

*začiatok pestovania kukurice, rajčín a papriky / rozšírenie pitia kávy / zmena názvov slovenských miest / chov ušľachtilých koní a nové spôsoby jazdenia / nové opevňovacie a architektonické systémy / reformácia na Slovensku / rozvoj remeselnej výroby / ukončenie uhorských povstaní proti panovníkovi*

- 9.\* Na obrázku vidíte historickú rekonštrukciu jedného zo slovenských hradov, ku ktorému sa viaže historická pieseň s epickými prvkami z obdobia bojov s Osmanskou ríšou. V jeho názve je farba. V odpovedovom hárku doplňte názov hradu.**



**10. Vyberte vždy iba jednu správnu odpoveď zo štyroch možností a zapíšte ju do odpovedového hárka.**

- a) Gavrilo Princip, ktorý spáchal atentát na následníka rakúsko-uhorského trónu, bol členom organizácie *Mladá Bosna / Mladá Hercegovina / Mladé bratstvo / Biela ruka*.
- b) Úmyselné záškodnícke ničenie výroby alebo aj niečoho iného sa označuje ako *demilitarizácia / demontáž / sabotáž / konfiškácia*.
- c) Úradné vyhlásenie vlády sa označuje ako *reštrikcia / nóta / dištrikt / konštitúcia*.
- d) O zmenu politických pomerov v Rusku sa v roku 1917 pričínala nielen februárová, ale hlavne *januárová / septembrová / októbrová / decembrová* boľševická revolúcia.
- e) Slováci sa k Československej republike pripojili 30.10.1918 prijatím *Bratislavskej / Nitrianskej / Martinskej / Trnavskej* deklarácie. Na obrázku vidíte budovu, kde bola deklarácia prijatá.
- f) Podľa *Washingtonskej / Pittsburskej / Newyorskej / Clevelandskej* dohody, uzatvorenej v máji 1918 v USA, mali mať Slováci v Československej republike zabezpečenú vlastnú samosprávu.
- g) O konkrétnych podmienkach mierových zmlúv podpísaných vo Versailles rozhodoval obmedzený počet štátov, ktoré sa ocitli na strane víťazov. Išlo o Radu *dvoch / troch / štyroch / piatich*.



**11. Opravte tvrdenia týkajúce sa života a činnosti T. G. Masaryka. Päť chybných informácií napíšte do odpovedového hárka a zároveň k nim napíšte správne údaje. Vyznačené slová sú správne a nemožno ich meniť.**

*Narodil sa v roku 1850 v Hodoníne. Pôsobil na pozícii profesora na univerzite v Prahe, kde prednášal filozofiu. Medzi jeho študentov patrili aj Slováci Vavro Juriga a M. R. Štefánik, ktorí sa združovali v spolku Goral. Masaryk sa začal viac politicky prejavovať po založení vlastného časopisu Sloboda. Po odchode do zahraničia, po vypuknutí prvej svetovej vojny, sa spojil s Eduardom Beranom a spomenutým M. R. Štefánikom v snahe o vytvorenie samostatnej Československej republiky. Masaryk sa stal prvým prezidentom ČSR, pričom do funkcie nastúpil až v roku 1920.*

**12. Vytvorte správne kombinácie zo slávnych osobností a profesie, prípadne umeleckej či vedeckej oblasti, ktorej sa venovali. Do odpovedového hárka zapíšte iba správne kombinácie písmen a čísiel.**

- a) Alexander Fleming a Albert Einstein
  - b) Martin Benka a Salvador Dalí
  - c) Charles Spencer Chaplin a Paľo Bielik
  - d) Le Corbusier a Dušan Jurkovič
- 1) výtvarné umenie (pomôžte si aj obrázkom **y**)
  - 2) architektúra (pomôžte si aj obrázkom **x**)
  - 3) veda a výskum
  - 4) film (herectvo)



Obrázok x.



Obrázok y.

**13. V odpovedovom hárku správne uveďte meno aj priezvisko osoby, ku ktorej sa vzťahujú nasledujúce informácie.**

- a) počas prvej svetovej vojny stál v Čechách na čele protirakúskeho odboja; spolu s Aloisom Rašínom bol za svoje aktivity odsúdený na trest smrti, ale rozsudok nebol vykonaný – v roku 1917 dostal amnestiu; o rok neskôr sa stal prvým predsedom česko-slovenskej vlády; zomrel v roku 1937
- b) jeho strýko patrilo medzi významných štúrovcov; vydával Slovenský týždenník s orientáciou na slovenských roľníkov; poslanec uhorského snemu, neskôr člen agrárnej strany; ako jediný Slováč bol vo funkcii predsedu vlády počas 1. ČSR v rokoch 1935 – 1938; autor konceptu Podunajskej federácie; zomrel v emigrácii
- c) právnik a politik, predstaviteľ radikálneho krídla HSĽS, člen slovenskej autonómnej vlády v rokoch 1938 – 1939 a neskôr minister zahraničných vecí a minister vnútra Slovenskej republiky v rokoch 1939 – 1940; po druhej svetovej vojne ho v obnovenej ČSR v neprítomnosti odsúdili na trest smrti; dožil v emigrácii a snažil sa o obnovenie Slovenského štátu
- d) politik a právnik, predseda vlády a neskôr aj minister zahraničných vecí Slovenskej republiky počas druhej svetovej vojny, predstaviteľ radikálneho krídla HSĽS a fašista; snažil sa kopírovať nemecký nacistický vzor; v roku 1946 ho Národný súd odsúdil za kolaboráciu s týmto režimom a iné zločiny na trest smrti, ktorý bol vzápätí vykonaný
- e) diplomat a politik; od roku 1918 vyslanec ČSR vo Veľkej Británii a vo Francúzsku; počas druhej svetovej vojny sa zapojil do protinemeckého odboja; dostal sa do sporu s exilovou vládou v Londýne kvôli požiadavke na rovnoprávnejšie postavenie Slovákov v prípade povojnového obnovenia ČSR; na Slovensku bol v neprítomnosti odsúdený ľudáckym režimom na trest smrti (nikdy nebol vykonaný); odišiel do USA a stal sa poradcom amerických prezidentov pre otázky týkajúce sa strednej Európy

**14. Pri každej dvojici možností rozhodnite, ktorá udalosť sa odohrala ako prvá, teda skôr.**

**Do odpovedového hárku napíšte k príslušnému písmenu buď 1 alebo 2.**

- a) objav inzulínu (1) / objav penicilínu (2)
- b) vynález fotografie (1) / vynález automobilu (2)
- c) prvý let cez Atlantický oceán (1) / pravidelné rozhlasové vysielanie (2)
- d) prvá riadená jadrová reťazová reakcia (1) / prvé novodobé olympijské hry v Aténach (2)

**15. Nasledujúci zoznam informácií týkajúcich sa Jozefa Tisa (na obrázku) rozdeľte na tri správne a tri nesprávne. Do odpovedového hárka zapíšte iba príslušné písmená.**

- a) Bol autorom výroku: „...sme za česko-slovenskú orientáciu. Tisícročné manželstvo s Maďarmi sa nevydarilo. Musíme sa rozísť.“
- b) Až od decembra 1938 bol poslancom Národného zhromaždenia ČSR za HSĽS.
- c) Spísal program HSĽS a zasadzoval sa za zachovanie centralistickej orientovanej ČSR.
- d) V medzivojnovom období bol istý čas ministrom zdravotníctva ČSR.
- e) Bol predsedom autonómnej slovenskej vlády v rokoch 1938 – 1939 a potom prvým a jediným prezidentom Slovenskej republiky (1939 – 1945).
- f) V roku 1947 ho za zločiny spáchané počas vojny odsúdili na trest smrti.



**16. Správne odpovedzte na nasledujúce otázky a odpovede zapíšte do odpovedového hárka.  
Pri niektorých odpovediach si pomôžte aj začiatočnými písmenami a krstnými menami.**

- a) Aké označenie dostal krátkodobý ozbrojený konflikt medzi Slovenskom a Maďarskom v marci 1939?
- b) Ako sa volal minister obrany, tzv. prvej Slovenskej republiky, v rokoch 1939 – 1944?
- c) V ktorom roku sa začali transporty Židov zo Slovenska do nacistických vyhladzovacích táborov?  
Na obrázku vidíte pamätnú tabuľu v Poprade, ktorá túto smutnú a tragickú udalosť pripomína.
- d) Ako sa volal veliteľ Vojenského ústredia, ktorý vydal prvotný rozkaz na boj slovenskej armády proti nemeckým jednotkám, čím začalo SNP?
- e) Kedy presne vypuklo Slovenské národné povstanie?



**17. Vytvorte správne kombinácie rokov a udalostí, ktoré sa s nimi spájajú. Do odpovedového hárka zapíšte iba správne kombinácie písmen a čísiel.**

- a) 1939            1) zhodením dvoch jadrových bômb na Hirošimu a Nagasaki sa začal „atómový vek“
- b) 1940            2) zmluva o neútočení medzi Nemeckom a Sovietskym zväzom
- c) 1941            3) japonský útok na americkú tichomorskú flotilu v Pearl Harbour
- d) 1945            4) Nemecko obsadilo v priebehu niekoľkých mesiacov veľkú časť západnej Európy

Autori: PaedDr. Marek Bubeník, Mgr. Ľuboš Paller, Mgr. Štefan Podolinský

Recenzentka: Mgr. Barbora Kopuncová

Redaktorka: Mgr. Nikoleta Kovalčíková

Fotografie: Mgr. Ľuboš Paller, Mgr. Štefan Podolinský

Slovenská komisia Dejepisnej olympiády

Vydavateľ: Národný inštitút vzdelávania a mládeže, Bratislava, 2026